

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Голові Національної поліції України
Івану ВИГІВСЬКОМУ

Офіс Генерального прокурора
(до відома)

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини і громадянина закріплено у розділі II Конституції України та, відповідно до статті 22 Основного Закону України, не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані.

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

Мною, у зв'язку із здійсненням на підставі статей 13 та 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України,

виконанням функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання виявлено грубі порушення прав людини на захист від катувань у діяльності Бучанського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Київській області (далі – управління поліції, Бучанське районне управління поліції, Бучанське РУП ГУНП).

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

У статті 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань.

Під час здійснення 28 червня 2024 року відвідування групою НПМ Бучанського районного управління поліції, як місця несвободи, встановлено, що упродовж 2023-2024 років до управління поліції надійшло 61 повідомлення громадян про можливі неправомірні дії працівників поліції, побиття та 1076 інших скарг на дії поліцейських.

Зокрема, повідомлення громадян про можливі побиття поліцейськими надходили до: управління поліції – 2 повідомлення, відділу поліції № 1 – 20 повідомлень, відділу поліції № 2 – 10 повідомлень, відділення поліції № 1 – 10 повідомлень, відділення поліції № 2 – 9 повідомлень, відділення поліції № 3 – 3 повідомлення, відділення поліції № 4 – 2 повідомлення, відділення поліції № 5 – 5 повідомлень.

У порушення вимог частини 4 статті 216 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) та частини 3 статті 8 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» керівництвом управління поліції та його територіальних відділів і відділень запроваджено негативну практику розгляду повідомлень про можливі кримінальні правопорушення, які за інформацією заявників (потерпілих), вчинені працівниками поліції, без своєчасного та невідкладного інформування відповідного територіального управління Державного бюро розслідувань, а також відповідної реєстрації таких відомостей у Єдиному реєстрі досудових розслідувань (далі – ЄРДР).

За результатами перевірки фактів, викладених у цих зверненнях, працівниками поліції кримінальні провадження не реєструвались, до органів Державного бюро розслідувань інформація та повідомлення не направлялись.

З початку року проведено лише 4 службові розслідування за вищезазначеними повідомленнями, та дисциплінарними комісіями не встановлено фактів побиття.

Вищезазначене свідчить про неналежний контроль начальника управління поліції за діяльністю відокремлених відділів та відділень Бучанського районного управління поліції відповідно до підпункту 2 пункту 6 Розділу III Положення про Бучанське РУП ГУНП, затвердженого наказом ГУ НП в Київській області від 30.05.2024 № 963.

У порушення підпункту 11 пункту 3 наказу Національної поліції України від 21.07.2017 № 747 «Про оголошення вироків судів стосовно колишніх поліцейських» протягом 2024 року в управлінні поліції не здійснюється комісійне обстеження всіх службових приміщень та транспортних засобів з метою виявлення та вилучення сторонніх предметів, які можуть бути використані для заподіяння тілесних ушкоджень затриманим особам.

Незважаючи на прийнятий 21.03.2024 Верховною Радою України Закон України № 3623-IX «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо посилення ефективності функціонування інституту службових осіб, відповідальних за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих» (далі – Закон № 3623-IX), яким внесені зміни до статті 212 КПК України та передбачено, що відповідальними за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих не можуть бути слідчі, дізнавачі, керівники органів досудового розслідування, керівники органів дізнання, інші співробітники підрозділу органу досудового розслідування та оперативних підрозділів, у Бучанському районному управлінні поліції, на момент відвідування, обов'язки службової особи, відповідальної за перебування затриманих, покладені на помічника слідчого відділу Бучанського районного управління поліції Безродню О.І. (далі – службова особа).

Разом з цим, у ході відвідування встановлено, що жодна документація службовою особою не ведеться, а обов'язки, передбачені КПК України, не виконуються.

Зокрема особою, відповідальною за затриманих, не забезпечується ведення обліку затриманих слідчими осіб, які підозрюються в учиненні злочину, а також підозрюваних, яким обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою; запису усіх дій, що проводяться із залученням затриманого, у тому числі час їх початку та закінчення, а також осіб, які проводили такі дії або були присутні при проведенні таких дій; складання письмових доповідей керівнику слідчого підрозділу про стан дотримання прав осіб, затриманих за підозрою у вчиненні злочину та інших.

Вищезазначене свідчить про ігнорування керівництвом управління поліції виконання доручення Національної поліції України щодо перегляду та приведення до 18 травня 2024 року нормативно-правових актів у відповідність із Законом № 3623-IX.

Групою НПМ встановлено факти застосування працівниками Бучанського РУП ГУНП до громадян заходів адміністративного примусу (затримання) без складання протоколів про адміністративне затримання тощо.

Так, відповідно до інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» (далі - система ІПП) працівниками Бучанського РУП ГУНП протягом 2024 року було виявлено та доставлено до районних територіальних центрів комплектації та соціальної підтримки в Київській області (далі – РТЦК та СП) 790 громадян.

Протоколи про адміністративне затримання цих осіб не складались. Документи, які б підтверджували факти затримання осіб в управлінні поліції, відсутні.

У порушення підпункту 1 пункту 1 розділу VII Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440 (далі – Інструкція), в управлінні поліції відсутня кімната для затриманих.

З усної інформації, отриманої від посадових осіб Бучанського районного управління поліції, кімната для затриманих не функціонує у зв'язку з невідповідністю національним та міжнародним стандартам.

У порушення підпункту 2 пункту 4 розділу IV Інструкції затримані особи доставлялись до управління поліції без належної перевірки наявності правових підстав доставлення відповідальними по управлінню поліції.

Так встановлено, що відносно затриманих 10.02.2024 [REDACTED] [REDACTED] слідчими управління поліції за місцем виявлення правопорушників у період часу з 19:00 по 21:00 год. складено протоколи затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину та забезпечено право на професійну правничу допомогу. Однак у подальшому вищезазначених затриманих доставлено до управління поліції, де вони перебували з 00:06 по 03:17 год. 11.02.2024. Будь-якої інформації про місце тримання затриманих та процесуальні дії, які проводились з їх залученням в управлінні поліції у нічний час, посадові особи Бучанського районного управління поліції групі НПМ не надали.

Перебування затриманих осіб в управлінні поліції без поміщення їх до кімнат тимчасового затримання призводить до утримання їх в умовах несвободи під контролем працівників поліції у непередбачений законом спосіб, незабезпечення необхідним харчуванням, питною водою, вільним доступом до туалету тощо.

У своїх доповідях Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Комітет) (Дванадцята Загальна доповідь СРТ/Inf(2002)15) зазначає про необхідність забезпечення затриманих осіб харчуванням (мінімум один раз на день повноцінним харчуванням, щось більш суттєве, ніж бутерброд), доступом до води, туалету. Особи, які повинні провести ніч в місці тримання, мають бути забезпечені чистим матрацом та ковдрами.

При вивченні протоколів про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, в окремих випадках встановлено суттєві порушення щодо їх відповідності вимогам кримінального процесуального законодавства.

Так, у порушення статті 104 КПК України службові особи управління поліції у протоколах про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, не зазначають інформацію щодо часу проведення процесуальної дії.

Зокрема, відсутній час закінчення складання матеріалів у протоколах про затримання [REDACTED]

У порушення вимог пункту 3 Положення про кімнати для проведення слідчих дій та інших заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2003 № 1561 (далі – Положення), підпунктів 9, 10 пункту 3 наказу Національної поліції України від 21.07.2017 № 747 «Про оголошення вироків судів стосовно колишніх поліцейських», незважаючи на наявність кімнати для проведення слідчих дій, встановлені випадки проведення процесуальних дій із запрошеними, доставленими та затриманими особами в службових кабінетах управління поліції без належної відеофіксації таких дій.

Зокрема, під час перегляду відеозаписів з камер спостереження встановлено, що слідчі дії із запрошеними 29.05.2024 у вечірній час громадянками проходили у службових кабінетах управління поліції.

Крім того, 29.05.2023 до управління поліції доставлена затримана [REDACTED] яка також перебувала у службових кабінетах працівників управління поліції, а не в кімнаті для проведення слідчих дій.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у Другій Загальній доповіді [СРТ/Inf (92) 3] наголошував, що електронні записи поліцейських допитів є додатковою гарантією недопущення жорстокого поводження із затриманими особами та надають також значні переваги самій поліції, оскільки виключають безпідставні звинувачення у фізичних чи психологічних знущаннях. Наявність записів здійснених поліцією допитів також зменшить вірогідність навмисної відмови затриманих осіб від попередньо наданих свідчень.

У ході відвідування встановлені випадки доставлення осіб, які перебувають у слідчому ізоляторі, до управління поліції для проведення слідчих дій.

Так, затриманий [REDACTED] доставлявся до управління поліції 22.02.2024, 18.03.2024 та 19.03.2024 для проведення слідчих дій.

Також, 25.04.2024 до управління поліції для проведення слідчих дій доставлявся затриманий [REDACTED]

Комітет у Доповіді Уряду України щодо проведеного візиту з 16 по 27 жовтня 2023 року зазначав, що українській владі необхідно вжити заходів, у тому числі на законодавчому рівні, для забезпечення того, щоб повернення (конвоювання) взятих під варту осіб до місць тримання під вартою, що належать до сфери управління правоохоронних органів, запитувалося та дозволялося лише у виняткових випадках та за відсутності іншої альтернативи. Таке повернення

(конвоювання) має бути санкціоноване виключно суддею або прокурором, з конкретних причин і в найкоротші терміни. Крім того, такі повернення (конвоювання) ніколи не повинні відбуватися виключно з метою допиту особи, особливо враховуючи той факт, що в усіх пенітенціарних установах є спеціальні кімнати для допитів.

У порушення пункту 9-1 Порядку інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363, посадові особи управління поліції не здійснюють щоквартальні звірки відомостей з Північним міжрегіональним центром з надання безоплатної правничої допомоги.

Всупереч вимогам пункту 20 розділу VII Інструкції, у журналі інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги затриманим відсутні записи про час початку та закінчення конфіденційних побачень затриманих із захисниками.

Крім того, зазначений журнал ведеться неналежно, оскільки виявлено велику кількість випадків невнесення необхідної інформації у відповідні графи.

Пунктом 14 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» визначено, що поліція відповідно до покладених на неї завдань вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я.

У порушення вимог частини першої статті 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» та Порядку підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати медичну допомогу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 № 1115, в управлінні поліції тільки 7 працівників зі всього складу (за штатом 278) пройшли підготовку щодо володіння знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги та отримали відповідні посвідчення.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених діями або бездіяльністю персоналу установи, а також приймаючи до уваги те, що:

згідно з пунктом 2 частини 1 статті 22 Закону України «Про Національну поліцію», керівник поліції контролює виконання поліцією Конституції та законів України;

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення порушень, виявлених у Бучанському районному управлінні поліції Головного управління Національної поліції в Київській області, зокрема:

1.1. Забезпечити внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про кримінальні правопорушення, віднесені до підслідності Державного бюро розслідувань, та невідкладне інформування територіального управління Державного бюро розслідувань відповідно до частини 4 статті 216 КПК України;

1.2. Забезпечити проведення комісійних обстежень всіх службових приміщень та транспортних засобів з метою виявлення та вилучення сторонніх предметів, які можуть бути використані для заподіяння тілесних ушкоджень затриманим особам;

1.3. Забезпечити призначення особи відповідальної за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих (крім слідчих, дізнавачів, керівників органів досудового розслідування, керівників органів дізнання, інших співробітників підрозділу органу досудового розслідування та оперативних підрозділів) та належне виконання обов'язків передбачених КПК України;

1.4. Забезпечити належне документування випадків затримання та доставлення громадян працівниками поліції до підрозділів РТЦК та СП;

1.5. Обладнати кімнати для затриманих, умови тримання в якій відповідатимуть національним та міжнародним стандартам;

1.6. Забезпечити належну перевірку наявності правових підстав доставлення відповідальними по управлінню поліції та виключити випадки перебування затриманих осіб в умовах несвободи під контролем працівників поліції у непередбачений законом спосіб;

1.7. Забезпечити дотримання вимог статті 104 КПК України в частині фіксації у протоколах інформації щодо часу закінчення складання протоколу;

1.8. Забезпечити проведення опитування та інші процесуальні дії із запрошеними, доставленими та затриманими особами в кімнаті для проведення слідчих дій управління поліції з їх відеофіксацією;

1.9. Припинення практику повернення взятих під варту осіб до управління поліції для проведення процесуальних дій;

1.10. Забезпечити проведення щоквартальних звірок відомостей про випадки затримання осіб з Північним міжрегіональним центром з надання безоплатної правничої допомоги;

1.11. Забезпечити внесення до журналу інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги затриманим інформації про час закінчення конфіденційних побачень затриманих із захисниками та належне його ведення;

1.12. Забезпечити контроль підготовки працівників поліції з надання домедичної допомоги;

2. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних службових осіб до відповідальності.

3. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити мене.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій

незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльності Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт за результатами відвідування Бучанського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Київській області на 10 арк. в 1 прим.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ